

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

נשא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק חי

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה
שנת הקהל

מאה והמושיב שנה להמתלקות-החילולא של כ"ק אדמו"ר ה"צמח צדק" ז"ע

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' אלי' מיכל ב"ר מרדכי לייב ע"ה האפט

נפטר ביום י"ג סיון ה'תשל"ב

וזוגתו הרבנית מרת שרה איידלא בת ר' משה ע"ה האפט

נפטרה ביום כ"ף מ"ח ה'תשכ"א

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י נכדם

הרה"ת ר' מנחם מענדל הלוי וזוגתו מרת דאבא שיחיו

ומשפחתם שיחיו לוין

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!

להקדשות ולפרטים נוספים:

טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)

אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner

In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*

To Dedicate This Publication

In Honor Of Your Family Or A Loved Ones

For More Info. Call:

(718) 753-6844 or (323) 934-7095

or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

א. הסמיכות בין נזיר לבין סוטה וגיטין

חז"ל¹ אומרים, "למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך, שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין".

מאותה סיבה סמוכים נושאים אלו גם בתורה שבעל-פה – מסכת סוטה באה מיד לאחר מסכת נזיר – כדברי הגמרא בתחילת מסכת סוטה²: „תנא מנזיר סליק, מאי תנא דקא תנא סוטה? כדרבי .. למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה .. שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר...“ ואילו הרמב"ם³ אומר שמסכת סוטה באה מיד לאחר מסכת גיטין (ומסכת נזיר היא לפני מסכת גיטין) – „שעינינה (של מסכת סוטה) מענין הגירושין, שהסוטה כשתזונה, יש לכוף האיש והאשה על הגירושין“.

ודברי הגמרא, תנא מנזיר סליק מאי תנא סוטה .. שכל הרואה סוטה .. יזיר עצמו...“ נאמרים, כהסבר „מאירי“⁴, כי „גיטין וסוטה לענין זה אחד הם, שסיבת הגירושין בסיבת הקלוקל .. ונסמכו (גיטין וסוטה) לנזיר למד“^{4*} שהקלוקל הבא מצד היין גורם לגיטין וסוטה. יש להבין: מאחר ובתורה שבכתב באות שתי הפרשיות, נזיר וסוטה בסמיכות מיידידת זו לזו – מדוע בתורה שבעל-פה, שגם בה סמיכות מסכת נזיר לגיטין וסוטה הוא אוחז טעם של התורה שבכתב – יש הפסק ביניהם?

(* וסיום מס' סוטה.

1) ברכות סג, א. ריש סוטה. פרש"י פרשתנו ו, ב. וראה תיב"ע עה"פ.

2) וראה שם הטעם שלא תני נזיר לאחורי סוטה (כסדרם בתושב"כ). וראה תוד"ה מאי ריש נזיר. ולהעיר מסדר המסכתות דסדר נשים במאירי (בפתיחתו לבית הבחירה) לפי „הסדרו אשר ביידינו היום על פי קבלתנו ועל פי הספרים המדויקים“.

3) בהקדמתו לפיה"מ ד"ה והחלק הששי.
4) לסוטה שם. ועד"ו מפרש בריש נזיר. – ומתורצת עפ"י קושיית התוי"ט ריש סוטה.

4*) כ"ה בהוצאת ירושלים תשכ"ז – ע"פ כת"י פארמא (למדרש – להדרש?). ובהוצאת הראשונות (ליורנו תקנ"ה. הלבערשטאט כת"ר) – „לסדר“ (בסמ"ך).

ועוד יש להבין: מהו ההסבר למחלוקת, אם סוטה באה מיד לאחר נזיר (כפירוש רש"י⁵, וכפשוטו לשון הגמרא), או לאחר מסכת גיטין (כשיטת הרמב"ם)?

ב. חובת הקינוי תלויה במחלוקת לגבי גירושין

יש המפרשים⁶, שהרמב"ם נוקט בשיטת הירושלמי, שענין הקינוי תלוי בגירושין, ולכן הוא סובר שמסכת סוטה באה לאחר גיטין:

בירושלמי⁷ מובא, שהמחלוקת בין רבי ליעזר לרבי יהושע אם הקינוי לאשתו הוא חובה או רשות, קשורה למחלוקת בין בית-שמאי לבית-הלל במשנה, בסוף גיטין, אם (כדעת בית-שמאי) „לא יגרש אדם את אשתו אלא-אם-כן מצא בה ערוה“, או (כדברי בית-הלל) „אפילו הקדיחה תבשילו“:

במקרה שמצא בה דברים כאורין (מכוערים)⁸ „לא עדים⁹, הרי לפי בית-שמאי „לגרשה אינה יכול, שלא מצא בה ערוה, לקיימה אינה יכול, שמצא דברים כאורין“, ולכן הוא חייב בקינוי, כדי לברר אם היתה בה „ערות דבר“ אם לאו. ואילו לפי בית-הלל, שמוותר לגרשה אף אם „הקדיחה תבשילו“, הקינוי הוא רשות בלבד, כי באפשרותו לתת לה גט.

ה„תוספות“¹⁰ מצטט את דברי הירושלמי, ושואל: „לפי הירושלמי כיון דתליא (=שתלוי) קינוי בגירושין, הוה ליה למתני בתר גיטין (=היה צריך לשנות סוטה לאחר גיטין).“ ואומרים המפרשים, שלפי הירושלמי, אכן, באה מסכת סוטה לאחר גיטין¹¹, וכך סובר הרמב"ם.

5) סוטה שם ד"ה מכדי וד"ה מאי תנא.

6) מים חיים להפרי"ח ריש סוטה.

7) ריש סוטה.

8) קרבן העדה לפני משה שם.

9) כי בעדים גם משום דברים כאורין מצי לגרש (גם לב"ש) – ירושלמי שם. וראה ירושלמי סוף גיטין ובמפרשים שם.

10) סוטה ג, א ד"ה ר"י.

11) אבל ראה פני משה בקטע שלאחרי יבמות (ועד"ו

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת אי"א
ר' יקותיאל מנחם ע"ה
ב"ר שרגא שליט"א

ראפ

חסיד ומקושר בכל נימי נפשו
לכ"ק אדמו"ר מה"מ
משגיח ומשפיע

בישיבת תומכי תמימים
ליובאוויטש המרכזית 770
ניהל הבית חב"ד

בנמלי התעופה
ובחברת "אל על" במיוחד
וזכה שהרבי שלח המצות ע"י

ואמר עליו "אונזער יקותיאל"
נואם קבוע בסיומי הרמב"ם ב-770
והדפיסם ב"תקות מנחם"

ניהל "ועד המחנכים"
פעל במרץ בעניני שלימות הארץ
ראש מטה שירה וזמרה

לקבלת פני משיח צדקנו
קירב רבים אל רבנו ובדרכי נועם
השאיר דור ישרים יבורך

הולכים בדרכי רבותינו נשיאנו

נקטף בתאונת דרכים

ביום השני לפ' "וקם שבט מישראל"

י"ב תמוז ה'תשע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י ידידין

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי זוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

ג. ההלכה במקרה זה כ„סתם משנה“ או לאו

כדי להבין זאת יש להסביר תחילה את פסקו של הרמב"ם, שהקיני הוא חובה, כדעת רבי עקיבא.

שהרי לכאורה: הגמרא⁷ מסבירה את הדיוק שבלשון המשנה בסוטה „המקנא לאשתו“ – „דיעבד אין (=בדיעבד, אם קינא – קינא), לכתחילה – לא, קסבר תנא דידן (=דעת המשנה שלנו היא) אסור לקנאות“. ואם לפי סתם משנה „אסור לקנאות“, מדוע פוסק הרמב"ם כרבי עקיבא, שדעתו מובאת רק כברייתא¹³ והרי הכלל הוא ש„סתמא¹⁸ דמתניתין (=דעה סתמית במשנה) ומחלוקת כברייתא .. הלכה כסתם“?

בעל ה„תוספות יום טוב“⁷ עונה, שכיון שגם רבי עקיבא וגם רבי ישמעאל סוברים כברייתא ש„לאו איסורא הוא (=אין איסור לקנא), הילכך לית הלכה כמתניתין (=אין הלכה כמשנה סתם), ובאנו לכלל הלכה כרבי עקיבא מחברו“.

תירוץ זה מתאים רק לפי השיטה¹⁹ שהכלל „הלכה כסתם (משנה)“ ולא כברייתא, אינו חל במקרה שבו „סתם משנה“ היא דעת יחיד. אבל לפי השיטה¹⁹ שגם במקרה זה ההלכה היא כסתם משנה, נשאר הקושיא בעינה²⁰.

(18) יבמות מב. סע"ב.
(19) ראה יד מלאכי כללי הסמ"ך כלל תקיג, אנציקלופדי' תלמודית ע' הלכה כסתם משנה ס"ה, וש"נ.
(20) לכאורה אפשר לתרץ דלא פסק כהסתם משנה מפני שאמרו בגמ' (סוטה ג, א), ומסתברא כמ"ד (רב אשי) רוח טהרה, דמשמע מזה שלא קיייל כסתם משנה דאסור לקנאות (וראה מים חיים להפריח ריש סוטה. ועוד). אבל ראה פרי"י סוטה שם (ד"ה ומסתברא. וראה תוד"ה ר"י פסחים ה, א) דרבנן ור"א פליגי (רק) בפירוש תיבת „רוח דקאמור רבי ישמעאל“, והכוונה ב„ומסתברא כו"ל היא רק שכו"ה כוונת ר"י: וא"כ אין מזה ראי', לכאורה, שריא עצמו וכן סתמא דגמ' לא ס"ל להלכה כסתם משנה. אבל יל"ע אם שייך לומר בזה דמכיון שהש"ס מכריע

אך קשה לקבל תירוץ זה: התלמוד בבלי איננו קושר בין ענין הקינוי לגירושין כפי שרואים גם¹² מכך שבתלמוד הבבלי¹³ מובאת אותה מחלוקת לגבי קינוי, אם הוא חובה או רשות, אלא שבעלי המחלוקת הם רבי עקיבא (חובה) ורבי ישמעאל (רשות), והרי רבי עקיבא סובר¹⁴, שמותר לגרש אשה „אפילו מצא אחרת נאה הימנה“¹⁵.

יוצא איפא, שלשית תלמוד הבבלי, מסכת סוטה איננה המשך לגיטין, ולכן כפשטות לשון הגמרא, באה מסכת סוטה מיד לאחר מסכת נזיר. כיצד ניתן אפוא לומר, שהרמב"ם נוקט בשיטת הירושלמי נגד שיטת הבבלי?

יתר-עליכן: אם הרמב"ם סובר כשיטת הירושלמי, שחובת הקינוי תלויה בגירושין – כיצד הוא פוסק (כרבי עקיבא) שהקיני הוא חובה¹⁶, בעוד אשר לפי הירושלמי זוהי שיטת ביתשמאי¹⁷?

אחרי נדרים וגיטין) בסדר המסכתות דסדר נשים בירושלמי (יבמות סוטה .. גיטין גייר קידושין).
(12) נוסף לזה שלא הוזכר ענין זה בבבלי (שאיירי כשמצא בה דברים כאורין כו'). וגם: לשיטת הבבלי גם כשמצא בה דברים כאורין מצי לקיימה (ראה סוטה כה, א. רמב"ם הל' אישות פכ"ד ט"ו). וראה העמק שאלה לשאלתא קלד סק"ח. מראה הפנים שצויין לקמן הערה 15. ועוד.
(13) סוטה ג, א.
(14) משנה הג"ל סוף גיטין.
(15) וכן קושיות התוס' (ד"ה ר"י הג"ל). וראה תי' המראה פנים (שלהי גיטין) ומפרשים לתוס' שם.
(16) הל' אישות פט"ו הי"ז (ובמגיד משנה שם). הל' סוטה פ"ד הי"ח (ובכסף משנה שם). – דלא כמאירי (סוטה ג, א) ש"ש, הלכה שהיא רשות (כר"י) שאין הקינוי מצוה מן התורה אלא מדברי סופרים“.

בכמה מפרשים כתבו (דלא כהמ"מ וכס"מ הג"ל) שגם הרמב"ם פסק כר"י דקיני רשות, ורק „מצות חזניים .. לקנאות כו"ל (הל' סוטה שם). אבל מפשטות לשון הרמב"ם בפיה"מ (ריש סוטה) – „ודע שאדם חייב לקנאות .. וכן אמרו (אמרו) וקנא את אשתו חובה“ – משמע שפסק כר"ע. ובפרט שבהל' אישות שם (שלפני הל' סוטה) סתם „וחובה .. לקנאות“. וראה כס"מ שם.
(17) אבל אין לתרץ ע"פ מה שקיייל דבאשתו ראשונה לא יגרש אא"כ מצא בה ערות דבר (רמב"ם הל' גירושין פ"י הכ"א. ע"פ בבלי סוף גיטין*). וראה נ"כ שם – כי לפ"ז החובה לקנאות הוא רק באשתו ראשונה. וראה ב"ש לאה"ע סק"ט ס"ג. ועוד.

(* ומכיון שבירושלמי לא הובא החילוק (שבבבלי שם) בין זה ראשון לזה שני. לכן סתם (בריש סוטה) דהמ"ד שחובה לקנאות ס"ל כב"ש.

לעילוי נשמת

ר' נתנאל ב"ר אפרים ע"ה נסים
נפטר ביום ט"ז סיון ה'תשס"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת דבורה בת אסתר תחי' נסים
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים
ר' אפרים וזוגתו מרת מריטה שיחיו נסים
ר' דוד וזוגתו מרת אורה שיחיו בורק

* * *

לעילוי נשמת

ר' שלמה ב"ר יוסף ע"ה קרמרן
נפטר ביום ט' מ"ח ה'תשס"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת רבקה לאה בת יוכבד תחי' קרמרן
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים
ר' נחום יוסף שיחיו קרמרן
ר' גרשון שמואל וזוגתו מרת רונית שיחיו קרמרן
ר' מרדכי יצחק וזוגתו מרת גיטל שיחיו אפסל

(* וכדמוכח ג"כ מהא שלא תי' דרבנן דאמרי „רוח טומאה“ ס"ל כתנא דידן דאסור לקנאות ונ"ד הא דאיתא בגמ' לפ"ז (בריש העמוד) שהאמוראים שמפרשים „לשון קינוי דבר המטיל קנאה כו"ל. ס"ל דאסור לקנאות.

אלא שעפ"ז צ"ל דמה דנקט בלשון הקושיא שם גם „וחובה“ (כר"ע) – „אלא אי אמרת רוח טומאה רשות וחובה כו"ל – הוא רק אגב גררא.

ד. לדעת הרמב"ם אין מחלוקת משולשת²¹

ויש לומר שלדעת הרמב"ם אין מחלוקת משולשת בענין הקינוי (אם הוא אסור, רשות, או חובה), כי רבי ישמעאל ורבי עקיבא, כברייטא, אינם חולקים על דעת המשנה ש, אסור לקנאות²¹.

דבר זה מובן מכך, שהגמרא איננה מביאה את הברייתא מיד לאחר קובעה ש, קסבר תנא דידן (=דעת משנתנינו) אסור לקנאות, כדרך שהיא מביאה²² את הדעות של רבי אליעזר ורבי יהושע במשנה ש, מקנא לה עליפי שנים, ואומרת, מתניתין דלא כי האי תנא (=דעת המשנה אינה כדעת תנא זה) .. רבי יוסי ברבי יהודה .. מקנא עליפי עד אחד או עליפי עצמו, ואפילו אינה מביאה זאת בקשר לדעה של, תנא דידן ש, אסור לקנאות;

ברייטא זו מובאת בגמרא¹³ רק כהוכחה לכך שהנאמר בתנא דבי רבי ישמעאל, ש, אין אדם מקנא לאשתו אלא אם כן נכנס בו רוח הוא כדעת האומר, רוח טהרה" (כי, אי אמרת רוח טומאה, רשות וחובה לעיולי אינש רוח טומאה בנפשיה? (=אם תאמר רוח טומאה, כיצד ייתכן שרשות וחובה לאדם להכניס רוח טומאה בנפשו?).

אלא, במשנה ובברייטא מדובר על שני מקרים שונים זה מזה, כמוסבר להלן. ישנם שני אופנים של קינוי²³:

א) קינוי לגבי אשה בלתי צנועה, שהוא הקדמה לענין של הסתרתה עם אדם אחר:

כמ"ד זה מוכח שכ"ה ההלכה (ראה המובא באנציקלופדי תלמודית ע' הלכה סכ"ט). ואכ"מ: וראה רי"פ פעולא לסהמ"צ רס"ג מ"ע עה (רצ, ב).

21) אבל להעיר ממ"ש בגמ' שם (בריש העמוד), אלמא קסברי דאסור לקנאות, ומאן דאמר מותר לקנאות מהו כו', דמשמע שיש בזה פלוגתא.

ויש לומר (בדווקא עכ"פ) שהכוונה ב, ומ"ד מותר לקנאות מהו לשון קינוי, היא (לא שיש בעל פלוגתא דתנא דידן, כ"א: במקום שאמרו מותר לקנאות (כדלקמן) מהו לשון קינוי.

ולהעיר ממאירי (ב, א) שכותב בפשיטות שאין לדייק מהמשנה דאסור לקנאות. ואכ"מ.

22) שם ב, ב. להעיר מצפ"ע השלמה כד, ד.

כאשר, כלשון הירושלמי שלעיל, „מצא בה דברים כאורין“ והבעל חושד באשתו בדבר עבירה, הוא מקנא לאשתו כדי שיוכל אחר-כך לברר (אם לא תישמע להתראה, ותיסתר עם אדם אחר) אם נטמאה או לאו.

ב) קינוי לגבי אשה כשרה, כדברי הרמב"ם²⁴, שהקינוי צריך להעשות „בנחת בדרך טהרה ואזהרה כדי להדריכה .. ולהסיר המכשול, וכל מי שאינו מקפיד על אשתו ובניו ובני ביתו ומוזהירן ופוקד דרכיהן תמיד... הרי זה חוטא“. מכך מובן, שחובת קינוי אינה קשורה בחשד הבעל על אשתו בדבר עבירה וכדומה, או בכך שראה בה „דברים כאורין“, אלא זהו פרט בענין הכללי של הדרכת האשה, בדיוק כשם שהארם צריך²⁵ להדריך ולהקפיד על התנהגות בניו ובני ביתו בכלל²⁶.

ולכן, מצות חכמים על בני ישראל לקנאות לנשיהן²⁷, באופן כללי, לכל אשה, כהנהגה תמידית²⁸, עם ההגבלות, ולא יקנא לה ביותר מדאי²⁹, „לא מתוך שחוק .. ולא להטיל עליהם אימה .. אין ראוי לקפוץ ולקנאות בפני עדים תחילה“³⁰.

ה. במשנה – קינוי עקב חשד, בברייטא – קינוי לאשה כשרה

וזהו ההבדל בין המשנה לבין הברייטא: במשנה, ששם נאמר, „המקנא“ – „דיעבד“, מדובר על קינוי לאשה ש, מצא בה דברים כאורין“ וכדומה³¹, שהוא הקדמה להסתרות,

24) הל' סוטה בסופן. וראה טושו"ע אה"ע סקע"ח סכ"א"ב. ובבי"ש שם סק"ד.

25) עד מש"נ, „צווה את בניו ואת אחרייו ושמרו דרך ה' גו" (וירא יח, יט. וראה סנה' ג, ב).

26) ובפרט שהענין דפוקד דרכיהן של ב"ב כו' הובא בש"ס (יבמות סב, סעי"ב. סנה' ע, ב) לא בהמשך לקינוי אשתו, והרמב"ם מצרפם יחד.

27) לשון הרמב"ם שם הי"ח. ועד"ו בהל' אישות שם. 28) וכדמוכח עוד יותר מזה שהביא הלכה זו בהל' אישות בעניני הנהגות איש לאשתו, ע"ש.

29) הל' אישות שם.

30) הל' סוטה שם.

31) ויש להוסיף צפ"ע הושוו הבבלי וירושלמי עכ"פ

ובגלוי לעיני כל העמים בשנה זו, שבהם נתקיימו דברי הילקוט שמעוני¹¹: „שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה, מלך פרס כו' מלך ערבי כו', ואומר להם (הקב"ה לישראל) בני אל תתיראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם . . הגיע זמן גאולתכם“, ומאז (ובפרט בחודש ניסן, חודש הגאולה) עומדים כבר „בשעה שמלך המשיח בא (הנה זה בא)“ . . ומשמיע להם לישראל ואומר עניים הגיע זמן גאולתכם“.

. . . והמעשה הוא העיקר¹²:

כיון שיום השבת שלאחרי זמן מ"ת, פרשת נשא, דשנת אראנו נפלאות, הוא הזמן הכי מוכשר ומסוגל להתגלות ד, תורה חדשה מאתי תצא¹³ – מובן שההוראה למעשה בפועל שהזמן גרמא היא בהכנה (מעין ודוגמא ומביאה בפועל ממש) לקיום היעוד „תורה חדשה מאתי תצא“.

ובפשטות – התחדשות והוספה בלימוד התורה מתוך חיות ותענוג עד שמחדש חידושים בתורה, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע להפעולה על הזולת, „העמידו תלמידים הרבה“¹⁴, כידוע ש, כל איש ישראל יכול לגלות תעלומות חכמה ולחדש שכל חדש בתורה, הן באגדות הן בנגלה הן בנסתר, כפי בחי' שרש נשמתו, ומחוייב בדבר¹⁵, כולל ובמיוחד – התחדשות והוספה בלימוד והפצת פנימיות התורה שנתגלתה בתורת החסידות, מעין ודוגמא ו„טעימה“ מתורתו של משיח (טועמי' חיים זכו¹⁶), שלכן עי"ז מזרזים וממהרים ופועלים ביאת דוד מלכא משיחא¹⁷.

(משיחות ש"פ נשא, י"ב סיון תנש"א)

11) ישע"י רמז תצט.

12) אבות פ"א מ"ז (בגימט' טוב) – שלומדים בשבת זה.

13) ראה ישע"י נא, ד: „כי תורה מאתי תצא, ובויק"ר פי"ג, ג: „תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא“ – נתבאר בארוכה בשיחת יום ב' דחג השבועות (סה"ש התנש"א ע' 566 ואילך).

14) אבות פ"א מ"א.

15) תניא אגה"ק סכ"ו (קמה, א).

16) ראה לקו"ש ח"כ ע' 173. וש"נ.

17) אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחילתו.

הוספה

בשורת הגאולה

בה.

מדובר כמ"פ שע"פ כל הסימנים שבדברי חז"ל אודות אחרית הימים (נוסף על ההודעה הכללית בזמן הגמרא ש"כלו כל הקיצין"¹), דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, כפי שהעיד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – בקשר ובשייכות להכרותו הידועה "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"² – שבימיו (לפני עשרות שנים) סיימו כל עניני העבודה, וצריכים רק "לצחצח הכפתורים"³ ולעמוד הכן לקבלת פני משיח צדקנו⁴, ועאכו"כ לאחרי ריבוי העבודה והפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מאז ועד עתה, כולל ובמיוחד השלימות דארבעים שנה (לאחרי הסתלקותו) ש"קאי איניש אדעת' דרבי"⁵, "לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁶ – בודאי ובודאי שסיימו גם "לצחצח הכפתורים", ועומדים הכן לקבלת פני משיח צדקנו.

וענין זה מודגש ביותר וביותר בשנה זו – שנת ה'תשנ"א, שסימנה מרומז בפסוק⁷, "תנשא מלכותו" (דקאי על דוד ושלמה⁸, שמלך המשיח הוא מזרעם⁹) בכל העולם כולו, והר"ת שלה, "הי' תהי' שנת אראנו נפלאות", "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹⁰ – מתחיל מה"נפלאות" שכבר ראו (נוסף על אלה שיראו בעתיד, "אראנו") בפועל

- 1) סנהדרין צז, ב.
- 2) "קול קורא" בהקריאה והקדושה דשנת תש"א-ג (אג"ק שלו ח"ה ע' שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ח"ו ע' תל ואילך). ועוד.
- 3) ראה שיחת שמה"ת תרפ"ט.
- 4) ראה "היום יום" ט"ו טבת. ובכ"מ.
- 5) ע"ז ה, ריש ע"ב.
- 6) תבוא כט, ג.
- 7) בלק כד, ז.
- 8) פרש"י עה"פ.
- 9) סהמ"צ להרמב"ם מל"ת שסב. פיה"מ ר"פ חלק יסוד הי"ב. אגרת תימן.
- 10) מיכה ז, טו.

לקוטי

ובענין זה סובר הרמב"ם, שלפי שיטת התלמוד הבבלי, "אסור לקנאות"³² (כדלהלן בסעיף ו'). ואילו המחלוקת בברייתא בין רבי ישמעאל לרבי עקיבא, אם הקינוי הוא חובה או רשות, דנה בענין הקינוי לאשה כשרה – "להדריכה": רבי ישמעאל סובר שכל ענין הקינוי, גם אצל אשה כשרה, הוא, "רשות" בלבד – יש כאן חיידוש ומתן היתר: "כלפי³³ שאמרה תורה³⁴ לא תשנא את אחיך בלבבך", אומרת התורה כאן, שבמקרה זה מותר הענין של, וקניא את אשתו", גם אם הוא עלול להביא לשנאה. ורבי עקיבא סובר, שהקינוי במטרה "להדריכה" הוא חובה. וכך פוסק הרמב"ם, המדבר על אופן זה של קינוי³⁵, כפי שמובן מלשונו, כאמור. ויש לומר, ששני אופני הקינוי רמוזים בפסוק³⁶, "ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא נטמאה או עבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא לא נטמאה". ההרחבה, וכפילות הלשון רמוזים שמדובר על שני סוגים שונים של נשים: "וקנא את אשתו והיא נטמאה" – זהו הקינוי לאשה אשר, מצא בה דברים כאורין" וכדומה, וסביר יותר לומר ש, היא נטמאה: "וקנא את אשתו והיא לא נטמאה" – זהו הקינוי לאשה כשרה, "להדריכה"³⁷.

בענין זה שהמשנה איירי באותו אופן דקינוי (אלא שלהירושלמי תלוי קינוי בגירושין, משא"כ להבבלי).
32) אלא שעפ"ו צע"ק מדוע לא הביא הרמב"ם את דאסור לקנאות כשמצא בה דברים כאורין כו'. וראה לעיל הערה 21 בסופה.

אין להקשות מהא שפסק (שם פ"א ה"י"א) שבי"ד מקנין לאשה, "השעם מרונן אחרי" – כי שם הקינוי אינו בשליל להקשות (רמב"ם שם), שבוה תלוי טעם האיסור לקנאות, כדלקמן סעיף ו'.

33) כבגמרא שם ג, א.

34) קדושים יט, יז.

35) וצע"ק מה שהביא הרמב"ם בפיה"מ (בהמשך לפי המשנה), ודע שאדם הייב לקנאות על אשתו כו" – והרי המשנה לא איירי בקינוי שהוא חובה.

36) פרשתנו ה, יד. וראה ג"כ ספורנו עה"פ. עיון יעקב לסוטה שם ד"ה רבנן אמרי.

37) ויומתק עפ"ז הא שאמרו בגמ' שם שר"ע יליף שקינוי חובה מזה ש, קינוי אחרינא כתיב, ובקינוי זה נאמר, והיא לא נטמאה" – שאיירי בקינוי לאשה כשרה כו', ככפנים.

נשא

שיחות

1. לפי המשנה אסור לקנאות מחשש שהמים לא יבדקו

מדוע יהיה אסור לקנא לאשה ש, מצא בה דברים כאורין" וכדומה? לכאורה, אדרבה: במקרה כזה בודאי צריך האדם לקנא לאשתו³⁸, למרות שהוא עלול להביא לידי ריב ושנאה, כדי להישמר להבא מדבר עבירה, וכדי שיוכל לברר אם חטאה!?

ויש לומר, שלדעת הרמב"ם, הסיבה לכך ש, אסור לקנאות", איננה כדעת רש"י³⁹, משום שעלול להביא, "לידי תגר", אלא מפני שבמקרה כזה, ש, מצא בה דברים כאורין", קיים חשש שהמים לא יבדקוה בין כך ובין כך, כדלהלן:

ההלכה היא⁴⁰, ש, בזמן שהאיש מנוקה מעוון המים בודקים את אשתו, אין האיש מנוקה מעוון – אין המים בודקים את אשתו. הכוונה של, "אין מנוקה מעוון" היא, כלשון הרמב"ם⁴¹, "שבא ביאה אסורה מימיו אחר שהגדיל", ואפילו, "עוון דפנויה"⁴².

ולפי דברי הגמרא⁴³, "כל המזנה אשתו מזונת עליו .. דאמרי אינשי איהו בי קארי ואיתתיה בי בוציני" (=אם הוא קדלעת גדולה ואשתו קדלעת קטנה), ואומר רש"י: מין אחד הוא, אלא שאלו גדולים ואלו קטנים, כלומר, במה שהוא עוסק היא עוסקה". זאת אומרת, שכאשר האשה אינה מתנהגת כראוי, קיים חשש גדול, שגם הבעל לא התנהג כראוי, ובמילא – אין המים בודקין.

לכן דעת, תנא דידן" היא שבמקרה כזה "אסור לקנאות"⁴⁴, מפני החשש שבין כך ובין כך לא יבדקו המים את האשה⁴⁵, ואם הוא

38) ראה גם שטמ"ק כאן בשם הרא"ש.

39) ב, א ד"ה אסור לקנאות.

40) סוטה כה, רע"א. וש"נ. רמב"ם הל' סוטה פ"ב ה"ח.

פ"ג ה"ו.

41) פ"ב שם. והוא ע"פ סוטה מז, ב. וראה בארוכה

משנה למלך שם. ועוד.

42) סוטה שם.

43) סוטה י, א.

44) ראה גם הגהות היעב"ץ לסוטה (ג, א) דמ"ד (שם)

רוח, טומאה" הוא, משום דאמר מר אם הוא מזנה אשתו

מזנה עליו כו".

45) אין להקשות מהא שא"י בגמ' (שם ב, סע"ב ואילך)

בה לאחר גיטין, כי בענין הקלקול, "אחד הם". וענין זה, שבמשנה, בתחילת סוטה, מדובר על סוטה חוטאת, הוא גם בהתאם לסדר הפסוקים בפרשת סוטה בתורה שבכתב: בתחילת הפרשה⁵⁴ נאמר, "איש .. כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל ושכב איש אותה ..

ונסתרה והיא נטמאה", ורק לאחר מכן מדובר על פוק, ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא נטמאה או... לא נטמאה", וגם בספק עצמו נאמר קודם, "והיא נטמאה" ורק אחר-כך, "והיא לא נטמאה" (וכפי שהזכיר מקודם, מדבר התחלת הפסוק (, וקנא .. והיא נטמאה") על קינוי לאשה שמצא בה דברים כאורין).

ואילו שיטתו של רש"י בענין זה היא שונה: הוא סובר שבמשנה מדובר על קינוי כל-שהוא, גם לגבי אשה שלא מצא בה, "דברים כאורין", ולכן: א) הוא סובר ש, סוטה אחר נזיר"⁵⁵, כי תחילת מסכת סוטה אינה קשורה למסכת גיטין. ב) "שכל הרואה סוטה בקלקולה..." הוא מפרש⁵⁰, "בניולה ובבשתה". ג) האיסור לקנאות הוא מפני ש, מביא עצמו לידי תגר ואת אשתו לידי ניוול ואפילו היא טהורה"⁵⁹.

ה. הקשר בין תחילת המסכת

לסופה

לפי שיטת הרמב"ם, שבתחילת המסכת מדובר על סוטה חוטאת, אפשר להבין גם את הקשר שבין תחילת המסכת לבין סופה, ששם נאמר: "לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא" (=אל תאמר שבטלה יראת חטא, כי אני נמצא, שאני ירא חטא):

האמצעי שבאמצעותו אפשר, "לסיים" את מסכת סוטה, לבטל את האפשרות למציאות של סוטה חוטאת, שלא יהיה צורך לקיים למעשה את הלכות סוטה, הוא על-ידי, "לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא": כאשר יהודי לומד את המסכת ומסיים, "לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא", כאשר הוא מגיע לדרגה

(54) ה, יב"ד.

(55) לשון רש"י שם ד"ה מכי.

ישקה את אשתו הוא יכול לגרום, כלשון הרמב"ם⁴⁶, ל"פסע שגרם לשם המפורש שימחק .. ומוציא לעז על מי סוטה..."⁴⁷. אלא, עדיף⁴⁸ שיגרשנה⁴⁹.

ז. ההבדל בין דעת רמב"ם לדעת רש"י

לפי כל האמור לעיל, מובן, מדוע סובר הרמב"ם שמסכת סוטה באה לאחר גיטין: במשנה, בתחילת סוטה מדובר על אשה ש, מצא בה דברים כאורין", סוטה חוטאת, ולכן סביר, שהפירוש לטעם הסמיכות לענין נזיר, "שכל הרואה סוטה בקלקולה..."⁵⁰, אינו כפירוש רש"י⁵⁰, "בניולה ובבשתה", אלא כפשוטו הלשון: הקלקול של סוטה חוטאת⁵¹, המקלקלת ועוברת עבירה, או בעונשה – "צבתה בטנה..."⁵².

וכיוון שכל הקלקול של סוטה חוטאת בזמן הזה הוא ש, יש לכופף האיש והאשה על הגירושיין⁵³, סובר הרמב"ם, שמסכת סוטה

שהפי' דלשון קינוי דבר המטיל קנאה כו' הוא למ"ד אסור לקנאות – דלכאורה, להפי' שבפנים אין האיסור שייך להטלת קנאה כו'?

כי מכיון שחוששין שהקינוי לא יועיל לבדוק אשתו, נמצא שפעולת הקינוי הוא רק בזה שמטיל קנאה (משא"כ קינוי המביא לידי השקאה – הוא התראה, שאם תעבור על הקינוי המים בודקים אותה).
(46) שם פ"ג הי"ח.

(47) להעיר גם מ"ש הרמב"ם (הל' סוטה פ"ג הכ"ג) גבי "באו עידי טומאה אחר ששתת ה"ו תצא כו' ואפי' לא אירע לה דבר כו' מפני שאין המים בודקין אלא מי שאין לה עדים כו' (ומוסרף – על הש"ס שם ו, א) ועוד שמא בעלה איתו מנקה מעון ולפיכך לא בדקו המים את אשתו" – וכבר האריך בזה במשנה למלך הנ"ל ועוד. ואכ"מ.
(48) אף שאין נופין אותו לגרש (נסמן לעיל הערה 12). וראה יבמות סג, ב. גיטין בסופה. רמב"ם הל' גירושין פ"י הכ"ב.

(49) נ"ד מ"ש בשטמ"ק שם, ד, כיון שיכול לגרשה מוטב שיגרשנה ממה שיקנא לה ותהי' עמו בקטטה וגם שמה תונה תחתיו בסתר" (וע"פ המבואר בפנים שר"י ור"ע אירי בקינוי לאשה נשואה כו', אין צריך לדחוק כמ"ש בשטמ"ק שם שלר"י שרשות לקנאות איירי ש, אינו רוצה לגרש מחמת שיש לו בנים ממנה או שכתובתה מרובה").
(50) שם ב, א ד"ה בקלקולה.

(51) ראה גם פני משה (שצויין לעיל הערה 11).

(52) פירושנו ה, כו.

(53) לשון הרמב"ם בפיה"מ (הובא לעיל סעיף א).

של יראת חטא, מתבטלת המציאות והאפשרות של חטא⁵⁶ וסוטה.

ט. הקשר בין תחילת המסכת לבין סופה לפי שיטת רש"י

יש להסביר את הקשר שדלעיל גם לפי שיטת רש"י, שהקינוי שבתחילת המסכת הוא גם לגבי אשה כשרה, וכך גם ההיסתרות וההשקאה שעליהם כתוב אחר-כך, אין מודגש שמדובר דוקא על סוטה חוטאת, אלא, אפילו היא טהורה"⁵⁷.

ידוע⁵⁸ הפירוש של "יראת חטא", שאין מפחדים מן העונש שמביא החטא – יראת העונש – אלא מן החטא עצמו, מעצם עשיית היפך מצוין ה', וענין זה מודגש במיוחד אצל סוטה שהיא טהורה:

לכל העבירות יש עונש⁵⁹, ולכן אפשרית אצל כולם יראה מן החטא עצמו, ויראת העונש.

יוצאת מכלל זה אשה שהיא טהורה, והיתה אצלה סתירה והשקאה וכו', שלא זו בלבד שלא מגיע לה עונש, אלא להיפך, היא זוכה לשכר גדול – "ונקתה ונורעה זרע"⁶⁰, כדברי חז"ל⁶¹:

(56) להעיר ממחז"ל בריש המס' (ג, א), אין אדם עובר בעירה .. שנאמר .. כי תשטה כו'.

(57) כלשון רש"י ד"ה אסור הנ"ל.

(58) תוי"ט בסוף המס'. וראה לקו"ת קרח נב, ד. ממות פב, א. ובכ"מ.

(59) להעיר מתניא ספכ"ד בהגהה.

(60) פירושנו ה, כח.

(61) סוטה כו, א. ורש"י. ירושלמי שם פ"ג ה"ד. תוספתא

"היתה יולדת בצער, יולדת בריוח .. נקבות, יולדת וכריים..."⁶².

בכל זאת היא צריכה להביא מנחה לכפרה⁶² כי עצם העובדה שהיא נסתרה, ואף שלא היה זה באופן אסור (לולא קינוי הבעל)⁶³, אינה התנהגות כראוי⁶⁴.

וכאשר היתה אצלה היסתרות, ואפילו כאשר היא עשתה זאת במחשבה שבאמצעות כך היא תזכה לשכר של "ונורעה זרע"⁶⁵, הרי זה סימן לפגם ב, יראת חטא".

לכן הסיום וה, גמר" של מסכת סוטה, הוא כאשר מגיעים לידי "לא תיתני יראת חטא, דאיכא אנא".

(משיחת ערב חג השבועות ה'תשי"ט)

שם פ"ב, ד. ספרי ורש"י פירשנו עה"פ. וכן הוא להלכה – רמב"ם הל' סוטה פ"ג הכ"ב – דלא כמ"ד (תוספתא שם. ספרי שם, לא. ירושלמי שם ה"ה) שגם טהורה יש לה פורעניות.

(62) ראה תוד"ה כל תוד"ה הקומץ – סוטה כג, א. וראה כריתות (כד, א) הפלוגתא אם היא כפרה או לברר עון (וראה תוד"ה כשבעלה סוטה כב, סעי"ב). וי"ל דגם למ"ד לברר עון הוא רק לגבי חלק הבעל שבמנחה (ראה תוס' שהובאו בתחילת ההערה) שלגבי צריך לברר עון: משא"כ לגבי האשה (שיודעת אם חטאה) היא כפרה לחוד. ואכ"מ.
(63) כגון עם אבי', כשבעלה עזר – ראה צפע"ג הל' סוטה פ"א ה"ז, השלמה שם, ועוד.

(64) ראה רמב"ם הל' אישות פכ"ד הכ"ד: שאין לך דבר יותר מכווער מזה. ולהעיר מלשון הירושלמי וספרי שבהערה הבאה: יתקלקלו בשביל שיפקדו.

(65) להעיר ממ"ד (סוטה כו, א. ירוש' שם ה"ד. ספרי שם, כח) א"כ יסתרו כל העקריות ויפקדו. וראה ברכות לא, ב (גבי חנה) וצפע"ג השלמה שם.

לזכות

כ"ק אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויה"ר שעי' קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשית"ב ניסן ה'תשמ"ה)

להכריז יח"י, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יהי אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד